

הספינה "פטר" – Pietro, שמות נוספים 'אלברטינה' ו'עליה'

מיומן המבצעים של מטה המוסד לעליה ב' בפאריס 1947

חד-תרנית מעץ. מנוע 150 כ"ס. בעלת הדחק של כ-170 טון. דגל איטלקי. נרכשה ע"י שלוחת "המוסד לעליה ב'" באיטליה. ביצעה, בהצלחה, שתי הפלגות מעפילים לארץ ב-1945 ולאחר מכן שימשה כספינת שירות של "המוסד לעליה ב'", בין היתר, להעברת מעפילים לחמש אוניות אחרות ו/או להחזרת הצוותות הזרים לאירופה. סיימה את שירותה ב-16 לנובמבר 1947, בנחיתה בחוף נהריה לאחר ששמה הוסב ל"עליה"¹.

9.1.47 – "דניאלה" [עדה סרני, הממונה על שלוחת "המוסד" באיטליה]: "מבקשת להודיע מיד ל'רודי' [שמריה צמרת, הממונה על שלוחת "המוסד" בצרפת, מרסיי], ש'פטר' יצא אתמול או יוצא היום אל 'סידני' [מרסיי] לקבל דלק. יוכל לקבל רק 60 טון".

13.1.47 - 'רודי' [שמריה צמרת]: "פטר" תצא ביום 15.1 לבנימין" [איטליה].

16.1.47 – "ברג" [פינו גינזברג, גזבר "המוסד" בשוויץ]: "חיים" [צבי יחיאל,

מבכירי "המוסד"] מוסר שקשור עם 'סידני' [מרסיי] ויודע ש"פטר" יצא אליו", לאיטליה.

16.1.47 – 'רודי' : "פטר" יצאה היום", בחזרה לאיטליה.

21.1.47 – "בנימין" [איטליה]: "את הדלק ע"י "פטר" קבלו בסדר".

1.4.47 – "ברג מליאונרד" [גינזברג, גזבר "המוסד" בעת בקור באיטליה]: "...

יכינו 700 [מעפילים]...ל"שומרת" [תיאודור הרצל] ועוד 700 שישלחו עם "פטר" (150) ו"ז'ן פולו" [שאר ישוב] (550) לשם העברה ל"שומרת" ולהחזרת העובדים [החזרת הצוותים הזרים]."

7.4.47 - "ליאונרד": "בלילה שעבר עשו העמסה חלקית על שני הכלים ["פטר"-

אלברטינה ו"שאר ישוב"] המיועדים לעבודה [העברה אל...] עם "השומרת". הלילה בוודאי יגמרו". התכנית להעביר ל"תיאודור הרצל" התבטלה. "פטר" העבירה את האנשים ל"ז'ן פאולו"-Gian Paolo, ששמה הוסב ל"שאר ישוב", בקרבת כף מטפן.

30.6.47 – 'רודי' : "דניאלה" חושבת שהכלי 'פטר' יצא ל'סידני' ועליו האוכל. אז

יוכל 'רודי' להשתמש באוכל זה ל"חומה" ["י"ד חללי גשר א-זיו"] ו"אורה" ["שיבת ציון"]. אחרת – המצב רע וללא פתרון".

2.7.47 – שיחה עם "דניאלה": "אינה בטוחה אם תשלח את 'פטר' ל'סידני' עם

הצנימים, כי עצרוהו. מקווה לשחררו ואז יסע. אם לאו – תשלח ל"חומה" צנימים ע"י הגדולה שלה [Pan-Crescent]..."

2.7.47 – "ברג" ("ליאונרד"): "פטר'ו" לא יצא עדיין. צריך היה לצאת ונעצר ע"י

המקומיים [האיטלקים]. הערב יתברר מצבו".

3.7.47 – "ברג" ("ליאונרד"): "העיכוב ביציאת "פטר'ו" הוא טכני. יצא בעוד

כמה ימים. עליו כל האוכל לגדולה א' [Pan-York]".

5.7.47 – "דניאלה": "בענין 'פטר'ו' יש קשיים בהשגת הרשיון לנסיעה. אינה

בטוחה שתוכל לצאת (לא שאלת הלחם היא המכבידה כ"א רשיון היציאה)".

15.7.47 – 'רודי': "ישנם קשיים אצל "ליאונרד". כלי עזר וגם 'פטר'ו' – נתפסו ע"י

אנשי "בנימין" [שלטונות איטליה]. אחד מכלי השייט היה אמור להעביר מעפילים ל"י"ד חללי גשר א- זיו", שהמתינה בקרבת חופי קורסיקה. עפ"י מכתב השגרירות הבריטית מה-17.7.47 (389/28/47) למשרד החוץ האיטלקי, הגיעה Albertina ex-Pietro ב-12.7.74 לנמל סבונה: **was last reported due to sail for Marseilles on 15th July. It is hoped that the Italian authorities are keeping this ship under close "surveillance"**.

18.7.47 – "אנדרה" [אבי שוורץ, יועד להחליף את שמריה צמרת כממונה על

שלוחת "המוסד" בצרפת, מרסיי]: "הגיע "פטר". רוב תיבות האוכל שדודות וחסר חלק גדול מהמטען".

31.7.47 – 'רודי': "המזון שהגיע ב"פטר'ו" ועוד מזון נוסף שהגיע מ"ליאונרד"

בדרך אחרת, הגיע בלתי-ארוז ובצורה כזו שידרש זמן רב עד אשר אפשר יהיה לארוז

¹נחום בוגנר, "ספינות המרי", עמ' 4-302.

ולעמוד על כמותו ומהותו... משער שאוכל יספיק עבור הכלי הגדול...["אקסויד 47 או Pan York]."

2.8.47 – "בן-נון" ו"ברג" (מ"בנימין" שיחה טלפונית) [יהושע בהרב ופינו גינזברג מאיטליה]: "ב"פטר'ו" לא יוכלו להשתמש ב"בנימין". מציעים לשלחה ל"נסין" [יאני אבידוב, בצפון אפריקה, אלג'יר].

2.8.47 – 'רודי': "נמסרה לו ההצעה להוצאת "פטר'ו" מ"נטר" [מצרפת עם מעפילים] באופן "שחור" [העלאת המעפילים מחוף פתוח] במידה שיימצאו כ- 150 איש לשם כך. 'רודי' יברר אם ישנם האנשים אולם כנראה ש"פטר'ו" כבר הושכרה לעבודה בצפון-אפריקה ותשתחרר לא לפני שבועיים".

4.8.47 – 'רודי': "פטר'ו" יצא לעבודתו בצפון-אפריקה"; ואילו ברשימת אוניות חשודות, שצורפה למכתב השגרירות הבריטית ברומא מה- 13.8.47 למשרד החוץ האיטלקי, נמסר ש"Albertina": "Left Marseilles 7th August for unknown destination".

4.8.47 – "ברג": "בענין הפולשת [הנחתת "אף על פי כן"] שאצל "בנימין" סבור שיש להוציאה מ"בנימין". (אמרת ל"ברג" דעתנו). לפולשת יש חלק דלק, צריך רק להוסיף החסר אולי ע"י "פטר" בחביות. גם "פטר'ו" תוכל אולי לצאת [עם מעפילים] מ"בנימין" – לדעת "ברג".

6.8.47 – "דניאלה": "סיכמנו שהפולשת תצא ממנה ו"פטר" יוקדש ליציאה מ'סידני' או "אטלס" [צפון אפריקה, אלג'יר]. כל הפרטים על "פטר", הצוות שלו והכנתו תודיע לנו כעבור ימים מספר. הודעתיה ש"פטר" יהיה עסוק לערך שבועיים".

11.8.47 – "דניאלה": "בענין העובדים על "פטר". את הקפטן יש להוריד. את הקצין הראשון יש להעלות לקפטן. הסוכן ב'סידני' יוכל לעשות זאת. שאר העובדים יכולים לשמש לביצוע העבודה (יש להודיע זאת ל'סידני')".

11.8.47 – 'רודי': "נמסרו ל'רודי' פרטי "פטר'ו".

13.8.47 – "נסין": "נמסרה ל"נסין" תכניתנו לגבי "פטר" שיגיע אליו בעוד כשלושה שבועות". באותו יום דווחה השגרירות הבריטית למשרד החוץ האיטלקי – מכתבם 389/35/47 - שהספינה הפליגה ממרסיי ב- 7.8.47 ליעד בלתי-ידוע.

15.8.47 – 'רודי': "ה'פטר" יהיה ב'סידני' בעוד שבוע". כעבור שעה: "פטר" יהיה לרשותנו כעבור כשבוע".

22.8.47 – 'רודי': "פטר'ו" חוזר בעוד יומיים".

25.8.47 – "נסין": "מבקש ידיעות על "פטר'ו". רצוי מאוד שיגיע עד 3/9 אבל באין ברירה יעבוד גם אחרי 3/9. התנאי – לא להיות מלווה [ע"י משחתת בריטית]. במקרה של ליווי – עליו לא להמשיך את הדרך ולחזור".

26.8.47 – ויקטוריה ("ליאונרד") [ככל הנראה מזכירה של עדה באיטליה]: "נמסר לויקטוריה עבור "דניאלה" שתדאג למברק הדורש חזירתו של "נהג" [רב החובל] "ה'פטר'ו" מ'רודי'".

26.8.47 – 'רודי': "ה'פטר'ו" מגיעה מחר-מחרתיים. דברו עם "דניאלה" בענין "הנהג". הבטיחה לסדר את הענין".

28.8.47 – "אבינועם" ('סידני'): "ה'פטר'ו הגיעה אתמול. יש קלקול במוטור. התיקון יארך מספר ימים. הערב יעלו עליה ויבדקו כמה ימים תדרוש התקנתה. יש לה מיכלים ל- 1.800 מיל. דרושים 2.200/2.300. יעלו כנראה חביות".

29.8.47 – "אבינועם": "אצל "פטר'ו" סדוק הראש – במכונה. התיקונים יארכו כ- 15 יום. מזמינים חלקים מ"בנימין". נתקבל מברק מ"בנימין" להחליף את רב החובל בקצין הראשון. יהיה צורך להחליף עוד "נהג" אחד בספרדי". לאחר 6.5 שעות: "המכונאי של "פטר'ו" מציע לתקנו אצל "בנימין" כי שם יהיה יותר נוח לתקנו". לאחר חצי שעה: "הזמינו החלקים ל"פטר'ו" מ"דניאלה".

1.9.47 – "יני" [מצפון אפריקה]: "תובע החשת צאתו של "פטר'ו". חושש שהשלטונות לא יאמינו לו יותר אם יתאחר לבא".

1.9.47 – "אבינועם"[אבישי]: "בקשר לתיקוני "פטר'ו": הרשימה של החלקים החסרים תהיה מוכנה רק מחר. ינסו לשלוח את הרשימה עם איש מיוחד בכדי שיביא את החלקים החסרים".

3.9.47 – "אבינועם": "צבי [המהנדס ?] ישאר אצלו להכנת "פטר'ו".

4.9.47 – "אבינועם": "פטר'ו" לא יהיה מוכן בזמן קרוב. יש צורך לעשות Overall של הדיזל. 'רודי', נגבי [?] (לפני יציאתם) ו"אבינועם" בדעה שאין להביא את "פטר'ו" בחשבון לתכנית מיידית אצל "אטלס" כי לפי דברי "נסיין", המצב שם חמור מאוד" [החל משלב זה הועלה שם 'הברק' ככלי שייט המיועד לעבודה בצפון-אפריקה]. צבי נשאר להכנת "ה'פטר'ו". בסופו של דבר, "פטר'ו" היתה אמורה בנובמבר 47 להעביר 182 מעפילים ל"קדימה", שהובילה 794 מעפילים. המפגש לא יצא לפועל בשל התערבות הצי הבריטי. "פטר'ו", ששמה הוסב ל"עליה", הצליחה לנחות ב- 15.11.47 בחוף נהריה ולהוריד את מעפיליה (ואילו "הברק" נשלחה בראשית אוק' 47 לצפון אפריקה. בדרכה, המנוע שבק חיים בעת סערה. ה"חלוץ" גררה אותה לסרדיניה והמשיכה במקומה לחוף אלג'יר).